

Yaxın günlərin söhbətidir, həmişə yanına ərlə, görüşünə böyük ürəklə getdiyim "Respublika" qəzetinin baş redaktoru, dəyərli alimimiz, yazıçı-tədqiqatçı Teymur Əhmədovun qapısını döydüm. Söhbət zamanı sözsözü çəkdi və Şərqi ən böyük aydınlarından biri olan Nəriman Nərimanovu xatırladıq. Birmənalı şəkildə deyim ki, Nəriman Nərimanov

Bir şəhid ailənin tarixçəsi

"BİR ŞƏHİD AİLƏNİN TARİXÇƏSİ"

mənim üçün xalqımızın ədəbi-ictimai həyatında özəl yeri olan bir şəxsiyyət kimi çox dəyərlidi. Onun istər siyasi fəaliyyəti, istər bədii yaradıcılığı bu xalqın tarixindən xüsusi bir xətt kimi ötüb keçir. Bax, elə bu səbəbdən də mən Teymur müəllimin həyat fəaliyyətini geniş şəkildə araşdırdığımı, məndən və bir çoxlarımızdan daha artıq Nəriman Nərimanov haqqında bilgilərə malik olduğunu bilirəm. Ona görə də içimdə həmişə bir sual olub - görən Teymur müəllim bu böyük şəxsiyyət haqqında hər hansı bir ədəbi-publisist əsər ortaya qoyubmu?

Bu sualı içimdən keçirərkən ustadımız Teymur müəllim sanki ürəyimi oxudu və elə söhbət edə-edə də mənə bir kitab bağışladı. Açığını deyim ki, kitabın üz qabığındakı şəkillər mənə, eləcə də Nəriman Nərimanovla maraqlanan hər kəsə tanış olduğundan söhbətin məhz bu ailədən ge əcəyini anladım. Amma içimdə bir tərəddüd qarışıq maraq hissi də var idi. Görəsən, niyə bu kitabın adı bir şəhid ailənin tarixçəsidir?

Bu yerdə deməyi özümə borc bilirəm ki, bu sualı Teymur müəllimə verməyə ərk etmədim. Yəni bir az səbr göstərdim və kitabla birlikdə sualı da özümlə götürdüm. Otağıma gələn kimi dərhal kitabı vərəqlədim. Və bir də gördüm ki, bu sənədli povesti oxuyub başa çıxmışam. Məhz Nəriman Nərimanovun aliə tarixçəsini mükəmməl, necə deyərlər, təfəsilatı ilə oxuyandan sonra müəllifə, yəni çox hörmətli Teymur Əhmədova haqq qazandırdım. Həqiqətən Nərimanovlar ailəsi şəhid olmuşdu.

Ailənin başçısı, yazıçı, ictimai-siyasi xadim, həkim Nəriman Nərimanov öz əqidəsinin, məsləkinin şəhidi idi. Onun bir şəxsiyyət kimi bütövlüyü, əqidəsi o qədər özünü təsdiq edib, özünü ucaltmışdı ki, hətta oktyabr inqilabının siyasi rəhbərliyində böyük nüfuz sahibi olan Orca-nakidze Nəriman Nərimanovun dəfn mərasimində etiraf etmişdi: "Nərimanov yoldaş azad olunmaqda olan Şərqi simvoludur!". Nərimanovun vəfatı ilə bağlı Trotski göndərdiyi teleqramda yazmışdı: "Şərqi xalqlarının azadlıq mübarizəsinin şanlı rəhbəri yoldaş Nərimanov!". Kalinin isə vurğulamışdı ki: "Nərimanovun şəxsinde Qızıl Meydan Şərqi xalqlarından ilk qurbanını qəbul edir".

Bəli, məhz Teymur müəllimin böyük ürək və yazıçı məharətilə qələmə aldığı bu sənədli povestdə Nəriman Nərimanovun həyat yoldaşı Gülsüm xanımın, oğlu Nəcəfin əzablı, məşəqqətli, amma ümid və inam dolu ömür yolu öz əksini tapıb. Əsəri oxuduqca ananın oğluna, oğulun anaya məktubları, Moskvada bir-birinə sığınıb ayaqda duran bu iki insanın dözümlü adamın içərisində bir qürur hissi oyadır. Bu insanların bizdən biri olduğuna sözün bütün mənalarında sevinirsən. Hətta həyatının gənclik adlı dönəminin başlanğıcında, yəni 24 yaşında qəhrəmancasına həlak olan Nəcəfə, bu dünyada oğlundan başqa kimsəsi olmayan Gülsüm anaya həm içindəki kədər, həm də böyük sevgiylə baş əyməli olursan. Və hardasa Tanrının bu yazısına acıyırsan. Axı, Nəriman Nərimanov kimi bir aydının Moskvadakı həyatı və onun öz əqidəsinin şəhidi olması, yeganə varisinin 24 yaşında bir tank bölüyünün komandiri kimi 1943-cü ildə ağır döyüşlər zamanı haqqa qovuşması, gecə-gündüz işləyən, oxuyan, kimsəyə sığınmayan Gülsüm ananın həm həyat yoldaşının, həm oğlunun kitablarını, digər əşyalarını məktəblərə, uşaq bağçalarına, kimsəsizlər evlərinə hədiyyə etməsi, bütün qazancını kimsəsiz uşaqlara xərcləməklə təsəlli tapması həm qəhrəmanlıqdı, həm də şəhidlik zirvəsidir.

Birmənalı şəkildə, bir oxucu olaraq bu "Bir şəhid ailənin tarixçəsi" kitabını oxuculara, eləcə də mənə təqdim edən Teymur Əhmədova təşəkkürümü bildirirəm. Bəli, Nərimanovlar əqidənin, məsləkin, dözümlü, mübarizənin şəhdiləridir. Bu şəhidlər millətimize, tariximizin şərəfli səhifəsində öz yerlərini haqq ediblər. Əbədiyaşar və unudulmaz yerlərini!